Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Vastaus valtuustoaloitteeseen: Kulttuurihyvinvointisuunnitelman laatiminen Pohjanmaan hyvinvointialueelle

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä yhdyspintojen jaosto 3.11.2026 § 61
ÖVPH/3773/00.02.00/2026

Valmistelija Niemistö Riku
Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111 (vaihde), etunimi.sukunimi@ovph.fi

Valtuutettu Lotta Alhonnoro on 8.6.2026 jättänyt valtuustoaloitteen, jossa esitetään kulttuurihyvinvointisuunnitelman luomista Pohjanmaan hyvinvointialueelle.

Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan kulttuurin, taiteen ja luovan toiminnan tuottamia myönteisiä vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin, terveyteen, osallisuuteen ja elämänlaatuun. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskuksen selvityksen (Ruokolainen & Kautio, 2025) mukaan erillinen hyvinvointisuunnitelma tai sen luonnos oli viidellä hyvinvointialueella, lisäksi Keski-Pohjanmaalla oli maakunnan liiton ja hyvinvointialueen yhteinen suunnitelmaluonnos. Pohjanmaan hyvinvointialue on niiden hyvinvointialueiden joukossa, joilla ei ole erillistä kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa. Pohjanmaan liitto on vuonna 2026 julkaissut Pohjanmaan kulttuuriohjelman vuosille 2026-2030, missä on kulttuurihyvinvointia käsittelevä osuus. Siellä todetaan, että kulttuurihyvinvoinnin parissa tehdään monialaista yhteistyötä alueellisesti erityisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteissa yhdessä hyvinvointialueen kanssa.

Edellä mainittu selvitys (Ruokolainen & Kautio, 2025) vahvistaa aloitteentekijän havainnon, että kulttuurihyvinvointi ei suoraan esiinny Pohjanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksessa tai -suunnitelmassa. Palvelustrategia, jonka osana hyvinvointisuunnitelma on, korostaa ennaltaehkäisevää työtä sekä yhteistyötä kuntien, järjestöjen, yhteisöjen ja muun kansalaisyhteiskunnan kanssa. Koska suuri osa kulttuuripalveluista on kuntien ja järjestöjen järjestämää toimintaa, kulttuurihyvinvointi sijoittuu juuri tähän yhdyspintaan. Käytännössä kulttuurihyvinvoinnin painotus näkyy ehkä selvimmin Pohjanmaan hyvinvointialueen ylläpitämässä hyvinvointioppaassa, jossa "Kulttuuri ja vapaa-aika" on nostettu omaksi hyvinvoinnin teemakseen. Oppaassa kulttuurin todetaan edistävän terveyttä, elämänlaatua, osallisuutta, mielenterveyttä ja sosiaalisia suhteita. Esimerkkeinä nostetaan esiin kulttuuriharrastukset, kansalaisopistot sekä kulttuurikaveritoiminta.

Kuten aloitteentekijä kirjoittaa, tutkimusnäyttö kulttuurin hyvinvointivaikutuksista on vahvaa. Tutkimusten mukaan kulttuuriosallistumisella ja taidetoiminnalla on merkittäviä hyvinvointivaikutuksia. Ne voivat vahvistaa psyykkistä hyvinvointia lisäämällä elämänlaatua ja merkityksellisyyden kokemusta, edistää sosiaalista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä tukea fyysistä toimintakykyä ja terveyttä. Lisäksi kulttuuritoiminnan on havaittu vähentävän yksinäisyyttä, stressiä ja mielenterveyden ongelmia sekä tukevan terveyttä ja hyvinvointia koko elämänkulun ajan. (Fancourt & Finn, 2019.)

Vastauksena aloitteeseen ei esitetä erillisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman laatimista, mutta kulttuurihyvinvoinnin näkökulmaa on huomioitava vahvemmin osana hyvinvointisuunnitelmaa ja hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen yhteistyötä kuntien ja järjestöjen kanssa. Alueen kuntien kanssa käydään vuosittain hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvät kuntaneuvottelut, joissa laaditaan tavoitteita yhteistyöhön. Näissä tavoitteissa kulttuurihyvinvoinnin näkökulma on syytä kiinnittää huomiota. Konkreettisena tavoitteena voi olla Kaikukortin käyttöönotto kaikissa alueen kunnissa. Kaikukortin toiminta-ajatus on parantaa taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien ihmisten mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään, liikuntaan ja kansalaisopistojen kursseille. Kortti on käytössä kaikissa hyvinvointialueen kunnissa lukuun ottamatta Kristiinankaupunkia ja Kaskista. Pohjanmaan hyvinvointialueen palveluissa (aikuissosiaalityö, ikäihmisten palvelut ja psykososiaaliset palvelut) työntekijät jakavat kortteja asiakkailleen. Lisäksi

hyvinvointialueen asiakastyössä luovien taidelähtöisten menetelmien käyttöä tulee palvelun sisältö huomioiden tukea ja edistää osana henkilöstön osaamisen vahvistamista.

Sektorijohtaja työikäiset Niemistö Riku
ehdottaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä yhdyspintojen jaosto päättää antaa vastauksen valtuustoaloitteeseen selontekona aluehallitukselle valtuuston jatkokäsittelyä varten.

Päätös:
Jaosto hyväksyi ehdotuksen.

Liitteet

Liite 1 93. Valtuustolaoite kulttuurihyvinvointisuunnitelmasta, L Alhonnoro, Vihreät

Oheisaineisto